

Ханшан

---

* СТИХОВЕ ОТ СТУДЕНАТА ПЛАНИНА *

София, 2013

ПРЕВОДЪТ Е НАПРАВЕН ПО ИЗДАНИЕТО

项楚 著
寒山诗注
中华书局
2000 年

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

Илюстрациите в книгата са от „Градината колкото синапено зърно“ (XVIII в.).

© Антоанета Николова, превод и редакция, 2013
© Марко Клисурски, превод, 2013
© София Катърва, превод, съставителство и коментар, 2013
© Издателство „Изток-Запад“, 2013

ISBN 978-619-152-264-4

• С В Е Т О В Н И П О Е Т И •

ХАНШАН

СТИХОВЕ ОТ СТУДЕНАТА ПЛАНИНА

Превод от китайски
Антоанета Николова
Марко Клисурски
София Катърва

В памет на Николай Кънчев

Никой не знаел името и фамилията на Наставника Ханшан. През годините *дали* (766–779) той се оттеглил в планината Тиентай и се заселил в Цуйбин (Изумрудена преграда). Планината била стръмна и усойна. Тъй като дори и през лятото, когато настъпели горещини, по върховете все още имало сняг, зъберите носели името Студени върхове. Затова Наставника се нарекъл Студена планина. Той обичал да съчинява стихове. Всеки път, когато стихът се случвал, веднага го записвал върху камък или ствол на дърво. Някои харесвали оставеното от него, затова го следвали и записвали. В повече от триста стиха той описвал радостта от живота си в дълбоките дебри на планината, осмивал нравите на тогавашното време или пък предупреждавал и наставлявал хората от светския свят. Сю Линфу, даоист от храма Тунбо, събрал стиховете му, написал Въведение към тях и ги разделил на три свитъка. Свитъците тръгнали между хората. Минали повече от десет години и Наставника Ханшан изведнъж изчезнал...

Из „Тайпин гуандзи“ (Обширни записи, съставени през годините на Великото спокойствие), XII в.

О вие дете стиховете ми ще прочетете
сърцето си пазете чисто
в безкористност да се превърне алчността
измамността да стане честност
постъпките довеждащи до мъст да спрат
върнете се към истинската си природа
и ако Буда днес усетите във себе си
то мигом както е според Закона да се сбъдне

Истинската природа е Буда-природата.

Скали високи – тях избрах за дом
на птици пътища далеч от хорските пътеки
какво ще се намери в моя двор
обвили тайнствени грамади бели облаци
от колко ли години все съм тук
видях безбройни пъти пролетта как сменя зимата
а вие с жертвени съдини у дома
от празни имена каква е ползата

Жертвени съдини – в оригиналния текст камбани и жертвени триножници – в древен Китай по време на жертвоприношения звучала музика от камбаните, а в жертвените триножници се приготвяло жертвено месо – те стават символ на царството; след време по камбаните и триножниците се появяват текстове – възхваля на успехите и добродетелите на притежателите им, а по-късно остават само имената им – те се превръщат в реликва за рода. Изразът „камбани и жертвени триножници“ става нарицателно за богатство и знатност.

Към тази Планина студена тъй е странен пътят
дотука ни коне нито каруци стигат
потоците в извивки непонятни се преливат
а върховете трупат се незнайно докъде нагоре
по хиляди треви сълзи росата
всред боровете вятър все въздиша
а щом следите на пътеката изчезнат
за пътя тялото ти сянката си ще попита

Харесах скрито и отдалечено място
откъснат от шума и прахоляка да живея
в тревата ми утъпкани са три пътеки
от четирите страни съседи са ми облаци
на песента ми да пригласят – имам птици
но за Закона да говоря – няма хора
сега на просветлението под дървото
на колко ли години тази пролет ще е равна

Три пътеки – израз за отшелнически живот. Легендарният отшелник Дзян Ю пред дома си имал само три пътеки, по които двамата му приятели идвали да го посетят и тримата заедно прекарвали времето си.

По пътя все съм с цитра и със книга
защо са ми богатства сан и служба
да върнеш впряг в жена си мъдра вслушан
да кара син каруцата последна
отвява вятър сбраната пшеница
реката пълни езерото с риба
все мисля си за орехчето-птица
достатъчно му е едно-едничко клонче

Цитра и книга – атрибути на отшелника.

Да върнеш впряг – в „Описание на достойните жени в древността“ се разказва за жената на Юлин от царство Чу. Владетелят на царство Чу чул, че Юлин Дзъджун бил мъдрец. Поискал да го направи съветник и изпратил човек със злато да го покани и доведе. А Дзъджун му казал: „Аз имам жена, която държи метлата и лопатата в дома ми, бих искал да обмисля с нея“. После влязал в дома си и казал: „Владетелят на Чу иска от мене да му стана съветник. Дошъл е пратеник със злато. Ако сега стана съветник, утре вече ще имам каляска и ездачи, готвач в дома ни, какво ще кажем?“ „Господарят ми плете сандали и с това се изхранва, от лявата страна са книгите ти, от дясната – цитрата и в това е радостта ти. Каляската и ездачите е спокойствието ти, готвачът у

дома е само едно парче месо. Сега ти искаш с купено спокойствие и миризмата на парче месо да поемеш тревогите на цялото царство Чу – можеш ли да бъдеш щастлив? В Поднебесната безредиците са много, страхувам се, че животът ти няма да е в безопасност.“ Тогава той излязъл, благодарил на пратеника и му отказал.

Отвява вятър сбраната пшеница – в Книга на Късната династия Хан се разказва следната история. Гао Фън още на младини се стремял към учението. Семейството му се занимавало със земеделие, а той усърдно изучавал каноните – ден и нощ се трудел неуморно. Жена му ходела на полето, после сушела житото пред дома им. Веднъж го накарала да го пази от пилци. Внезапно от небето се изсипал пороеен дъжд, задухал вятър, а Гао Фън, стиснал бамбуковия прът, с който пропъждал пилците, продължавал да чете на глас канона. Така и не усетил как пороят и вятърът отнесли житото. Когато жена му се завърнала от полето, го попитала къде е житото. Едва тогава Фън се усетил. Години след това той станал знаменит конфуциански учен.

Орехчето-птица – в паметника „Джуандзъ“, глава „Рея се в безбрежното“ се казва: „Птицата орехче свива гнездо в дълбоката гора, но ѝ стига само едно клонче.“

Един владеещ словото и меча
живял при трима мъдри властелини
на изток бил – със словото не се прославил
на запад бил – но меча му не оценили
той овладявал словото и меча
а също овладявал меч и слово
но днеска вече твърде стар е
и малко е което е пред него

*Умение да четеш каноните и да владееш изкуството на меча
е част от знанията, необходими за достигане на успех и
служба в древността.*